

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โลกของเรากำลังประสบกับปัญหาในระบบนิเวศพร้อมกับการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี องค์การสหประชาชาติคาดว่าประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 83 ล้านคน ดังนั้นอีกไม่เกิน 10 ปี จะมีประชากรโลกประมาณ 8,000 ล้านคน การแย่งชิงทรัพยากรอาจรุนแรงขึ้น ในขณะที่มหันตภัยร้ายทางธรรมชาติเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

ประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งการปล่อยมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมทำให้น้ำเสีย เกิดมลพิษทางอากาศ และกากของเสียเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นก๊าซที่ถูกปล่อยออกมาจากการผลิตมากที่สุดถึงร้อยละ 99.68 ขณะที่ปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2553 เพิ่มขึ้นถึง 15.2 ล้านตัน แต่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ 38 และคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักและแหล่งน้ำสำคัญของประเทศมีแนวโน้มเสื่อมโทรมถึงร้อยละ 34 ของทั้งหมดในปี 2552

ในปัจจุบัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมได้ปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะโอกาสทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม ซึ่งยังมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างศักยภาพของคนกลุ่มใหญ่ของประเทศให้มีส่วนแบ่งในรายได้ของประเทศเพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากกระบวนการยุติธรรม

สถานการณ์เหล่านี้ เป็นสัญญาณเตือนว่าคนไทยทุกคนและในทุกระดับต้องร่วมกันกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนสู่สังคมสีเขียวให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะ เป็นในระดับชุมชนหรือระดับชาติ

ตัวอย่างเช่นในระดับชุมชน บ้าน"ถ้ำตอง" ตำบลเล็กๆของจังหวัดน่านที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตแบบพอเพียง ได้ร่วมกันสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เริ่มจากแก้ปัญหาขยะ โดยลดการใช้ทุกอย่างที่ก่อให้เกิดขยะ คัดแยกขยะเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน สร้างขยะเป็นสินค้าประจำตำบล มุ่งมั่นทำเกษตรอินทรีย์เพื่อความยั่งยืนของสภาพดินและระบบนิเวศ ผู้คนเรียนรู้การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า สร้างสภาชุมชนปลูกฝังประชาธิปไตย

ในระดับชาติ ความไม่สมดุลระหว่างการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมกับการรักษาสิ่งแวดล้อม นำมาสู่การชะลอโครงการในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ส่งผลต่อการพัฒนา

เศรษฐกิจของประเทศ ในปี 2553 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องนำเสนอแนวคิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศภายใต้หลักการพึ่งพาอย่างเกื้อกูล ให้ทรัพยากรหมุนเวียนเพื่อลดของเสีย บริหารจัดการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำไปสู่ความสมดุลของการพัฒนา ทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเหล่านี้ สะท้อนว่าประเทศไทยสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายภายใต้ความห่วงใยและรับผิดชอบต่อร่วมกัน

จากที่กล่าวมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนประเทศสู่การเติบโตสีเขียว จึงเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559; ประกาศใช้ตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2554 จนถึง 30 กันยายน 2559) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาไปสู่ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมไปกับการเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อความอยู่ดีมีสุขของทุกภาคส่วนในสังคม ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงได้กำหนดให้สังคมสีเขียว เป็นหนึ่งในจุดมุ่งหมายหลักที่ทุกภาคีต้องร่วมกันขับเคลื่อนและสร้างอนาคตประเทศไทยในแนวทางหลัก ดังนี้

การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ด้วยโครงสร้างการผลิตที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สนับสนุนการผลิตคาร์บอนต่ำ เน้นเกษตรกรรมที่ยั่งยืน อุตสาหกรรมสะอาด ส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว พัฒนาพลังงานสะอาด โครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่ง และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่ตลาดสีเขียว พัฒนาระบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่ชุมชนและอุตสาหกรรมอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล

การเสริมสร้างและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ มุ่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ ภูมิสังคมและความต้องการของชุมชน ควบคุมและลดมลพิษต่างๆ บริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม เตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ

การพัฒนาเศรษฐกิจส่วนรวมด้วยมาตรการและเครื่องมือต่างๆ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนสู่สังคมสีเขียว อาทิ ระบบภาษีและมาตรการจูงใจในการพัฒนาธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือกระตุ้นให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสีเขียว พัฒนาเครื่องมือทางการเงินสนับสนุนการพัฒนาพลังงานสะอาด และมาตรการการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนสู่สังคมสีเขียว

การสร้างสังคมเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและแก้ปัญหาความยากจน โดยจัดสรรการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน พัฒนาระบบสวัสดิการพัฒนากำลังแรงงานให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้ ส่งเสริมสุขภาพคนไทย เสริมสร้างธรรมาภิบาล สร้างจิตสำนึกหน้าที่พลเมือง จิตอาสา และวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้ภาคประชาชน

โครงสร้างพื้นฐานสีเขียว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและขนส่ง เพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก และพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและพร้อมรับความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ อาทิ ส่งเสริมการใช้นานพาหนะที่ใช้พลังงานที่สะอาดขึ้นหรือใช้พลังงานที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ จัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างบูรณาการด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมทั้งด้านการจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอย

จากที่กล่าวมา ถือเป็นพันธะผูกพันของการสร้างสังคมสีเขียวที่ทุกภาคส่วนจะร่วมกันขับเคลื่อนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่คำนึงถึงความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งการเติบโตอย่างเป็นธรรม ทั่วถึง และยั่งยืน บนรากฐานของความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และไม่หยุดนิ่งที่จะพัฒนาระบบนิเวศให้พื้นที่กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม ซึ่งจะนำประเทศสู่ความยั่งยืนบนเส้นทางสีเขียวสืบไป

การพัฒนาประเทศไปสู่การเติบโตสีเขียว จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาทุกฝ่าย ทุกระดับเพื่อร่วมกันผลักดันให้แนวทางการพัฒนานี้ประสบความสำเร็จ เป็นต้นว่า ผู้นำประเทศ คณะรัฐมนตรี นักการเมือง สถาปนิกที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ นักธุรกิจ องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน นักศึกษา และสื่อมวลชน เป็นต้น (สศช., 2555)

ก่อนที่จะกล่าวถึงการศึกษาการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขอให้พิจารณาลำดับแนวคิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 เสียก่อน ตามตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 สรุปแนวคิดหลักแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-11

แผนพัฒนาฯ	แนวคิดหลัก
แผนฯ 1-2 (2504-2514)	เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อก้าวสู่ความทันสมัย (Modernization Theory)
แผนฯ 3 (2515-2519)	เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อก้าวสู่ความทันสมัย (Modernization Theory)
แผนฯ 4 (2520-2524)	เน้นการปรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนา (Structural Adjustment) ยังคงยึดหลักการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย
แผนฯ 5-6 (2525-2534)	พัฒนาแนวรุก เน้นการเติบโตด้วยการกระจายความเจริญ (Redistribution with Growth) โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก มีการกำหนดความจำเป็นพื้นฐาน และดัชนีชี้วัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน
แผนฯ 7 (2535-2539)	สังคมโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยเริ่มเห็นความจำเป็นในการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนมาใช้
แผนฯ 8 (2540-2544)	การพัฒนาแบบองค์รวม เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (Holistic/People-centered oriented)
แผนฯ 9 (2545-2549)	เน้นการพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
แผนฯ 10 (2550-2554)	ยังคงต่อยอดจากแผนฯ 8 และ 9 คือยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นคนเป็นศูนย์กลาง เพิ่มจัดสมดุลง 3 ทูมหมุนเศรษฐกิจ คือ ทูมเศรษฐกิจ ทูมสังคม และทูมสิ่งแวดล้อม
แผนฯ 11 (2555-2559)	เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งสมดุล มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น มีหลักประกันสังคมที่ทั่วถึง และสังคมไทยมีความสุขอย่างมีธรรมภิบาล

ที่มา : 1. กาญจนา แก้วเทพ. วิชาปรัชญาและทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. 2554.

2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ. 2555-2559). 2554.

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ประเทศไทยเริ่มเห็นความจำเป็นในการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนมาใช้ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เป็นต้นมา และเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของเศรษฐกิจและสังคมสีเขียวในบริบทของประเทศไทย (สถาบัน

สิ่งแวดล้อมไทย, 2555) ก็ได้ถูกบรรจุไว้เป็นแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา

พิจารณาในส่วนของการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียว ในอดีตการเผยแพร่แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.)จะเป็นในลักษณะการสั่งการแนวดิ่งจากบนลงล่าง(Top-down Communication) (กาญจนา แก้วเทพ,2548) กล่าวคือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจสั่งการให้ภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการต่างๆทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่สศช.ได้เป็นผู้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ จนกระทั่งในระยะหลัง ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) เป็นต้นมา (ศุภภาฎา ธนวัฒน์เสรี, 2550) ซึ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการทำงานในลักษณะภาคีเครือข่าย การสื่อสารก็จะเป็นในลักษณะของการมีส่วนร่วมและเป็นการสื่อสารในแนวระนาบ(Horizontal Communication)

นอกจากนี้ จากการศึกษาของชูพงษ์ พิพัฒน์ไชยศิริ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่องเครือข่ายและกระบวนการสื่อสารของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีภาคีเครือข่ายทั้งสิ้น 8 เครือข่าย(แต่เป็น 7 คณะทำงาน เนื่องจากได้รวมเครือข่ายด้านวิชาการและสถาบันการเมือง) ซึ่งทั้ง 7 คณะทำงาน(8 เครือข่าย) นี้ได้มาจากมติที่ประชุมของสมาชิกคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตามสภาพความเป็นจริงในการขับเคลื่อน และคณะกรรมการต่างก็มาจากความสามารถและความสมัครใจ ดังต่อไปนี้

1. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านผู้นำทางความคิด มีรศ.ดร. ธีรนา จิตต์สงวน เป็นประธาน สมาชิกคนอื่นๆ ได้แก่ นายไพโรจน์ สุจินดา นายบุญชัยเบญจรงค์กุล นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป เป็นต้น

2. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านวิชาการและสถาบันการเมือง มีรศ.ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี เป็นประธาน สมาชิกคนอื่นๆ ได้แก่ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย เป็นต้น

3. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กรภาครัฐ มีดร.อำพน กิตติอำพน เป็นประธาน สมาชิกคนอื่นๆ ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ สินธุวนิช ดูแลการส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ที่ปรึกษาเครือข่าย ได้แก่ นางเพ็ญจา อ่อนชิต มีความเชี่ยวชาญด้านองค์การภาครัฐ นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ มีความเชี่ยวชาญด้านการเงินการคลัง(อดีตผู้ว่า

การธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2540-2541) ส่วนสมาชิกที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการส่วนใหญ่เป็นบุคลากรจากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

4. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านองค์กรธุรกิจเอกชน มี ดร. อาชนิ เตาลานนท์ ประธานกิตติมศักดิ์สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและหอการค้าไทย เป็นประธาน ส่วนสมาชิกคนอื่นๆ ได้แก่ นางกอบกาญจน์ วัฒนาวรางกูร นายวิโรจน์ จิรัฐติกาลโชติ เป็นต้น

5. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน มีดร.ปรียานุช พิบูลสรวุฑ เป็นประธาน สมาชิกเครือข่าย ได้แก่ นางสุชาดา นันทะไชย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนสำนักคณะกรรมการอาชีวศึกษา ผู้แทนสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ผู้แทนสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นต้น

6. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านสื่อมวลชนและประชาชน มีนายอภัยชนม์ วัชรสินธุ์ เป็นประธาน มีที่ปรึกษา ได้แก่ นายอำนาจ สอนอิมศาสตร์ นายเสรี วงษ์มณฑา นางปาริชาติ สถาปิตานนท์ สมาชิกเครือข่าย เช่น นายสมชาย กรุสวนสมบัติ คอด้มนิสต์นามปากกา “ซูม” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ(อดีตรองเลขาธิการ สศช.)

7. คณะทำงานเครือข่ายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านประชาสังคม มีนายวิบูลย์ เข็มเจริญ ผู้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้วันเกษตร เป็นประธาน และนายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นที่ปรึกษา เป็นต้น

สำหรับการศึกษาการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า คณะทำงานที่ทำการเผยแพร่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ และหากเปลี่ยนจะเปลี่ยนไปในลักษณะใด เช่น องค์ประกอบและลักษณะของเครือข่าย เป็นต้นว่า ภาคีการพัฒนาในส่วนของภาคเอกชนและภาคประชาสังคมด้านสิ่งแวดล้อมจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นหรือไม่ เป็นต้น หากบทบาทของภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ในส่วนของผู้รับสารเป้าหมายจะเปลี่ยนแปลงไปตามตัวแปรต้น คือ ผู้ส่งสารหรือไม่ หากเปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ซึ่งเป็นผู้แพร่กระจายความคิดหลัก (Key Informant)

จากที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา “การสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินว่ารูปแบบการเผยแพร่แนวคิดใหม่ทางสังคมนี้จะเป็นเช่นไร เพราะเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมสีเขียวต่างก็เป็นแนวคิดใหม่ในกระบวนทัศน์ทางเลือก(Alternative Paradigm) และรูปแบบการเผยแพร่ในลักษณะของภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนสังคมสีเขียวในครั้งนี้จะเปลี่ยนแปลงไปจากการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงดังที่กล่าวมาหรือไม่ กล่าวคือ ผู้รับสารจะเปลี่ยนไปตามตัวแปรต้นที่เป็นภาคีเครือข่ายผู้ส่งสารและสารหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป และเกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจนำไปใช้พัฒนา ปรับปรุง ต่อยอดการเผยแพร่แนวคิดนี้ หรือแนวคิดอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการและการเผยแพร่เพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาลักษณะเครือข่ายการทำงานและกระบวนการสื่อสารผ่านเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียว
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนสังคมสีเขียว

ปัญหานำการวิจัย

1. การดำเนินการและการเผยแพร่เพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นอย่างไร
2. เครือข่ายการทำงานและกระบวนการสื่อสารผ่านเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวมีลักษณะอย่างไร
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนสังคมสีเขียวมีอะไรบ้าง

ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษาศึกษาการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียวของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (1 ตุลาคม 2554 - 30 กันยายน 2559) ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศึกษาในรูปแบบการวิจัยจากเอกสาร(Documentary Research) ตั้งแต่ 1 มกราคม 2553 จนถึง 31 ธันวาคม 2555 ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Depth Interview) จากสำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคีการพัฒนาที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมสีเขียวทั้ง 7 มิติ คือ ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยว ภาคการขนส่งและพลังงาน ภาคนวัตกรรมสีเขียว ภาคนวัตกรรมทางสังคม และภาคการรับมือภัยพิบัติภายใต้การเติบโตสีเขียว โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-Depth Interview)

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

กลยุทธ์การเผยแพร่ หมายถึง กลยุทธ์การสื่อสารที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงภาคีการพัฒนาได้นำมาใช้ในการเผยแพร่สังคมสีเขียว โดยพิจารณาองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร และสื่อที่ใช้ เพื่อให้ความรู้และโน้มน้าวผู้รับสารซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายและสาธารณชนทั่วไปเกิดความตระหนัก สนใจที่จะรับรู้ และนำไปปฏิบัติ โดยอาจเผยแพร่ข้อมูลทางตรงผ่านสื่อทัศนูปกรณ์ การใช้สื่อเฉพาะหรือสื่อกิจกรรม หรือการเผยแพร่ข้อมูลทางอ้อมผ่านสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน

เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง ภาคีการพัฒนาที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียว โดยมีภาคีการพัฒนาตาม 7 มิติของสังคมสีเขียวได้แก่ ภาคีด้านการเกษตร ภาคีด้านอุตสาหกรรม ภาคีด้านการท่องเที่ยว ภาคีด้านการขนส่งและพลังงาน ภาคีด้านนวัตกรรมสีเขียว ภาคีด้านนวัตกรรมทางสังคม และภาคีด้านการรับมือภัยพิบัติภายใต้การเติบโตสีเขียว

รูปแบบการสื่อสารของเครือข่าย หมายถึง การสื่อสารภายในเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับภาคีการพัฒนาทั้ง 7 มิติของสังคมสีเขียว และการสื่อสารภายในเครือข่ายของภาคีการพัฒนาเหล่านั้นเอง นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสาร

ระหว่างเครือข่ายกับสาธารณชนภายนอก อาจมีทิศทางแนวตั้งจากบนลงล่างหรือจากล่างขึ้นบน หรือทิศทางแนวนอน เป็นการสื่อสารแบบทางเดียวหรือสองทางก็ได้ โดยการสื่อสารดังกล่าวนี้เป็นแบบพูดคุย-ลายลักษณ์อักษร หรือการสื่อสารแบบเป็นกันเอง-เป็นทางการก็ได้ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และเป้าหมายของการสื่อสาร

การสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาตาม 7 มิติ ของสังคมสี่เหลี่ยมซึ่งประกอบด้วยภาคีการพัฒนาต่างๆ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคสื่อมวลชน เป็นต้น การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะของการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจสังคมสี่เหลี่ยม และหาแนวทางสำหรับการตัดสินใจร่วมกันตามสังคมของตน ซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้ เป็นการสื่อสารสองทางในแนวนอน

กลยุทธ์สื่อ หมายถึง การเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร อันได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทัศนูปกรณ์ สื่อเฉพาะ สื่อสมัยใหม่ สื่อกิจกรรม และสื่อมวลชน

สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนและเผยแพร่สังคมสี่เหลี่ยมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงในแต่ละภาคีการพัฒนา

กลยุทธ์สาร หมายถึง วิธีการเลือกใช้ข้อมูลสารชนิดต่างๆ ที่ผู้ส่งสารต้องการส่งไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ความรู้ โน้มน้าวให้เกิดทัศนคติ หรือนำไปปฏิบัติด้วยสังคมสี่เหลี่ยมทั้ง 7 มิติ

แนวคิดสังคมสี่เหลี่ยม หมายถึง เนื้อหาสาระที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้องในแต่ละมิติ ดำเนินการและสื่อสารภายในเครือข่ายและเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไป เป็นนิยามที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง ครอบคลุมถึงความยั่งยืน สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน ต้องใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาคีการพัฒนา หมายถึง กลุ่มบุคคล หรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และสื่อมวลชน ที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมสี่เหลี่ยม ทั้ง 7 มิติ โดยต่างก็มีกิจกรรมการพัฒนาบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกัน

ปัจจัย หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารในการขับเคลื่อนสังคมสี่เหลี่ยม ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการขับเคลื่อน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางการสื่อสารในการขับเคลื่อนแนวคิดสังคมสีเขียวแก่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและสื่อมวลชน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.)เป็นแกนกลาง ตามที่ได้บรรจุแนวคิดสังคมสีเขียวไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสังคมสีเขียว
3. เพื่อเป็นตัวอย่างการศึกษาในการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม
4. เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรต่างๆ เห็นความสำคัญของการสื่อสารในการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม

ภาพที่ 1.1 กรอบการศึกษาวิจัย

